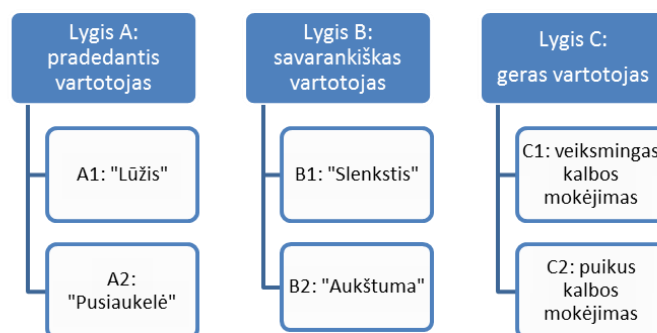

1. KALBINIAI GEBĖJIMAI IR KALBOS MOKĖJIMO LYGIAI

Kalbų mokėjimas – svarbus asmenybės brandos kriterijus, rodantis asmens bendravimo su pasauliu gebėjimus, įvairių tautų savitarpio supratimą, demokratijos stabilumą. Kalbų mokymasis praturtina žmonių gyvenimą, lavina protą ir leidžia naudotis pasaulio kultūrų įvairove, naujomis bendradarbiavimo galimybėmis. Kalbinis ugdymas yra neatsiejama bendrojo, profesinio, universitetinio lavinimo, mokymosi visą gyvenimą dalis. Kalbinės kompetencijos yra vienos lanksčiausių, nes įgyjamos pačiose įvairiausiose situacijose, dažnai nesusijusiose su formaliuoju mokymusi. Reaguodami į pastaraisiais dešimtmečiais pakitusius darbo rinkos ir asmeninius poreikius, žmonės pradėjo ne tik aktyviai lankyti užsienio kalbų kursus, bet ir savarankiškai mokytis kalbų ar atnaujinti ir tobulinti anksčiau įgytus gebėjimus.

Kalbos vartotojo komunikacinė kalbinė kompetencija yra suaktyvinama ugdant kalbinius gebėjimus, t. y. atliekant įvairią kalbinę veiklą, kuri apima recepciją, produkciją, sąveiką ir tarpininkavimą. Kiekviena veiklos rūšis gali būti susijusi su sakytiniais ar rašytiniais tekštais. Recepcija ir produkcija yra pamatiniai procesai, nes abu būtini tarpusavio sąveikai. Receptyvioji veikla apima įvairiomis priemonėmis pateikiamų tekstų supratimą – klausymą ir skaitymą. Ji svarbi daugeliui mokymosi formų – norint suprasti mokymo kurso turinį, mokytis iš vadovėlio, naudotis literatūra, dokumentais. Produkcinė veikla atlieka svarbią funkciją daugelyje akademinų ir profesinių sferų: rengiamos sakytinės pateiktys, rašto darbai, pranešimai, ataskaitos. Sąveikoje žodžiu ir (ar) raštu dalyvauja mažiausiai du asmenys. Čia produkcija ir recepcija kaitaliojasi ir net gali sutapti – pašnekovai tuo pačiu metu gali ir kalbėti, ir klausyti vienas kito. Tarpininkavimas pasireiškia verčiant raštu ir žodžiu.

Siekiant palengvinti skirtingų šalių švietimo institucijų bendradarbiavimą, svarbu apibrėžti aiškių pagrindą, kuris leistų palyginti įgyjamas kalbines kvalifikacijas. Šiuo tikslu buvo parengtas dokumentas „Bendrieji Europos kalbų mokymo, mokymosi ir vertinimo metmenys“ (2001). Tai – užsienio kalbų mokymo ir mokymosi gairės, kuriose apibūdinami šeši pagrindiniai kalbų mokėjimo lygiai. „Metmenyse“ išsamiai aprašomi dalykai, kuriuos mokiniai turi mokėti, kad gebėtų vartoti kalbą komunikaciniais tikslais, apibūdinama, kokių žinių jie turi įgyti ir kokius gebėjimus išsiugdyti, kad veiksmingai bendrautų vienokiame ar kitokiame kontekste. Šis aprašas apima ir sociokultūrinį kontekstą, kuriame kalba funkcionuoja. „Metmenyse“ apibrėžti mokėjimo lygiai leidžia pamatuoti mokinių pažangą bet kuriame mokymosi etape. Galima sakyti, kad juose pateikiamas bendras pagrindas kalbų mokymo ir mokymosi tikslams, turiniui ir metodams nusakyti. Tai suteikia skaidrumo kursams, programoms ir kvalifikacijoms, taip skatinamas tarptautinis švietimo įstaigų bendradarbiavimas. Europos Tarybos numatyta kalbos mokėjimo lygių sistema susideda iš 6 lygių ir apima svarbiausius dalykus, reikalingus kalbos vartotojui. Šiuos lygius galima vadinti simboliniais turinio aprašų pavadinimais taip: „Lūžis“ (A1), „Pusiaukelė“ (A2), „Slenkstis“ (B1), „Aukštuma“ (B2), veiksmingas kalbos mokėjimas (C1), puikus kalbos mokėjimas (C2).

1 pav. Kalbos mokėjimo lygių sistema.

Kalbos mokėjimo lygių aprašymuose nurodoma, kokius kalbinius veiksmus moka atlikti tam tikrą lygį pasiekę kalbos vartotojai. Čia pateikiama visuminė kalbinių gebėjimų skalė.		
Geras vartotojas	C2	Geba lengvai suprasti iš esmės viską, ką girdi ar skaito. Nuosekliai atpasakodamas diskusijas, pasakojimus ar nuomones geba apibendrinti skirtingų skaitomų ar klausomų šaltinių informaciją. Geba spontaniškai, visiškai laisvai ir tiksliai, perteikdamas reikšmės niuansus išdėstyti savo nuomonę, nuostatą, pažiūras net ir sudėtingesnėse situacijose.
	C1	Geba suprasti įvairius sudėtingus ilgesnius tekstus ir suvokti potekstę. Geba spontaniškai, laisvai, ilgai neieškodamas raiškos priemonių, išdėstyti savo nuomonę, nuostatą, pažiūras. Geba lanksčiai ir veiksmingai vartoti kalbą visuomeniniais, akademiniais ir profesiniais tikslais. Geba kurti aiškų, gerai sukomponuotą, detalių tekstą sudėtingomis temomis laikydamasis stiliaus ir formos reikalavimų, tinkamai vartodamas siejimo priemones.
Savarankiškas vartotojas	B2	Geba suprasti sudėtingų tekstų tiek konkrečiomis, tiek abstrakčiomis temomis pagrindines mintis, taip pat ir specializuotas diskusijas profesinėmis temomis. Geba pakankamai spontaniškai ir laisvai bendrauti žodžiu ir raštu, todėl bendravimas su gimtakalbiais, nesukeliant jiems įtampos ir patiems jos nejaučiant, yra visiškai įmanomas. Geba kurti aiškų, detalių tekstą daugeliu temų ir paaiškinti savo požiūrį svarstomais klausimais, išdėstydamas įvairių pasirinkimų pranašumus ir trūkumus.
	B1	Geba suprasti aiškių tekstų apie žinomus dalykus, su kuriais susiduria darbe, mokykloje, poilsiaudami ir pan., svarbiausias mintis. Geba susidoroti su dauguma keliaujant susiklostančių situacijų toje šalyje, kurioje kalbama tiksline kalba. Geba bendrauti daugelyje numatomų kasdienio gyvenimo situacijų ir kai kuriose netikėtose situacijose. Geba kurti paprastą rišlų tekstą įprastomis arba jam įdomiomis temomis. Geba apibūdinti patirtį ir įvykius, svajones, viltis, norus, trumpai nurodyti priežastis ir paaiškinti nuomones ar planus.
Pradedantysis vartotojas	A2	Geba suprasti sakinius ir dažnai vartojamus posakius, susijusius su svarbiausiomis gyvenimo sritimis (pavyzdžiui, apie asmenį, šeimą, pirkimą, vietos geografiją, darbą). Geba komunikuoti įprastose kasdienėse situacijose apie žinomus dalykus, kai tereikia pasiteirauti informacijos ar ją suteikti. Paprastomis kalbos priemonėmis geba papasakoti apie savo išsilavinimą, artimiausią aplinką, būtiniausių poreikius.
	A1	Geba suprasti ir vartoti žinomus būtiniausių posakius ir pagrindines frazes, kad patenkintų konkrečius poreikius. Geba prisistatyti ir pristatyti kitą, užduoti asmeninio pobūdžio klausimų (pavyzdžiui, kur gyvena, ką pažįsta, kokius daiktus turi) ir atsakyti į tokius pat klausimus. Geba susikalbėti labai paprastai, jei tik pašnekovas kalba lėtai, aiškiai ir yra pasirengęs padėti.
1 lentelė. Europos Tarybos kalbos mokėjimo lygiai: visuminė skalė.		

Literatūra:

1. Bendrieji Europos kalbų mokymosi, mokymo ir vertinimo metmenys, Vilnius: Firidas, 2008.
2. Neformaliai ir savaiminiu būdu įgytų užsienio kalbų kompetencijų vertinimo metodika, VDU vykdytas BPD projektas Nr. ESF-2.4.0-03-05/0160, Kaunas, 2007.